

RAPORT

DOT. SKALI ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE I PRZECIWDZIAŁANIA MU NA TERENIE WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO w 2021 r.

(na podstawie danych przekazanych Wojewodzie Lubuskiemu
przez służby i instytucje w ramach monitorowania
Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie)

Wydział Polityki Społecznej
Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego

Gorzów Wielkopolski, wrzesień 2022 r.

Spis treści:

Wstęp	s. 3
--------------------	-------------

I Realizacja zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie przez lubuskie jednostki organizacyjne pomocy społecznej – na podstawie sprawozdawczości oraz działań nadzorczo – kontrolnych służb Wojewody Lubuskiego	s. 5
--	-------------

1. Działalność nadzorczo – kontrolna służb Wojewody Lubuskiego nad jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inne przedsięwzięcia w tym zakresie s. 5
2. Formy pomocy udzielanej przez gminy i powiaty osobom dotkniętym przemocą w rodzinie i liczba korzystających z tej pomocy (na podstawie sprawozdań z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie)..... s. 8
3. Działalność zespołów interdyscyplinarnych oraz realizacja procedury „Niebieskie Karty” (na podstawie Sprawozdania jednorazowego infor_przemoc2022 oraz sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2021 r.). s.9
4. Realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych i psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie – zadanie finansowane poprzez budżet Wojewody (ze środków z rezerwy celowej w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie) s. 12
5. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Zielonej Górze – informacja nt. szkoleń organizowania dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie s. 12

II Informacja o działaniach lubuskich służb i instytucji w zakresie przeciwdziałania, ścigania i karania przemocy w rodzinie	s. 14
---	--------------

1. Lubuska Policja – stosowanie procedury „Niebieskie Karty” oraz działania prewencyjne s. 14
2. Ściganie przestępstw stosowania wobec rodziny przemocy w rodzinie – działania Prokuratur Okręgowych w Gorzowie Wielkopolskim i w Zielonej Górze s. 16
3. Orzeczenia sądów w sprawach przestępstw związanych ze stosowaniem przemocy domowej s. 17
4. Lubuska oświata wobec przemocy w rodzinie – działalność Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim oraz lubuskich placówek oświatowych s. 20

Podsumowanie	s. 22
---------------------------	--------------

Wstęp

Do zadań wojewody należy m.in. monitorowanie realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Wynika to z art. 7 ust.1 pkt 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r., poz.1249).

W tym celu przeanalizowano:

- sprawozdania i informacje nadesłane przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej z terenu województwa lubuskiego,
- wyniki działań nadzorczo – kontrolnych Wojewody Lubuskiego,
- dane statystyczne i przedsięwzięcia realizowane przez lubuskie służby i instytucje posiadające w swoich kompetencjach szeroko rozumiane przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Wojewoda Lubuski wystąpił do:

1. Komendanta Wojewódzkiego Policji z prośbą o udostępnienie wyników analizy „Niebieskich Kart” założonych przez lubuskich policjantów oraz informacji nt. przedsięwzięć podejmowanych przez lubuską Policję na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2021 r.,
2. Prokuratorów Okręgowych Prokuratur Okręgowych w Gorzowie Wielkopolskim i Zielonej Górze z prośbą o opracowanie informacji na podstawie statystyk za 2021r. dot. działań podejmowanych wobec osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa związanego ze stosowaniem przemocy w rodzinie, z uwzględnieniem:
 - liczby podejrzanych i oskarżonych,
 - izolacji sprawców przemocy w rodzinie od osób pokrzywdzonych,
 - wniosków wnoszonych do sądów przez prokuratorów o nałożenie na sprawców różnych obowiązków,
 - informacji na temat innych przedsięwzięć podejmowanych przez Prokuratury na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
3. Prezesów Sądów Okręgowych w Gorzowie Wielkopolskim i Zielonej Górze z prośbą o opracowanie informacji na podstawie statystyk za 2021 r. dotyczących:
 - orzeczeń wydanych wobec osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa z art. 207 Kodeksu Karnego,
 - liczby sprawców skazanych za przestępstwo znęcania się,
 - orzeczonych środków karnych oraz środków probacyjnych w związku z tym przestępstwem,
 - podejmowanych przedsięwzięć na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
4. Lubuskiego Kuratora Oświaty z prośbą o opracowanie informacji na temat przedsięwzięć podejmowanych przez Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim oraz placówki oświaty w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2021 roku, z uwzględnieniem:
 - zakresu i jakości współpracy z instytucjami zewnętrznymi,
 - inicjowania procedury „Niebieskie Karty” przez przedstawicieli oświaty,
 - tzw. „dobrych praktyk” konkretnych przedsięwzięć na terenie naszego województwa, wartych upowszechnienia.

Uzyskane dane posłużyły do sporządzenia całościowej informacji nt. różnokierunkowych działań podjętych przez służby i instytucje w zakresie reagowania, ograniczania i profilaktyki przemocy w rodzinie na terenie województwa lubuskiego.

Należy podkreślić, że rok 2021 był kolejnym, który upłynął pod znakiem pandemii wirusa SARS-CoV-2. Sytuacja związana ze stanem epidemii i wynikającymi z niego ograniczeniami, może sprzyjać eskalacji już istniejących konfliktów oraz potęgować występowanie przemocy. Dlatego instytucje wdrożone miały – od 2020 r. – procedury dot. bezpieczeństwa i higieny, dystansu społecznego, konieczności korzystania ze zdalnych form komunikacji.

Część I

Realizacja zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie przez lubuskie jednostki organizacyjne pomocy społecznej – na podstawie sprawozdawczości oraz działań nadzorczo – kontrolnych służb Wojewody Lubuskiego

1. Działalność nadzorczo – kontrolna służb Wojewody Lubuskiego nad jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inne przedsięwzięcia w tym zakresie.

Nadzór i kontrola:

Służby wojewody na bieżąco realizowały działania nadzorczo – monitorujące w związku z sygnałami o niepokojących wydarzeniach pojawiających się w mass – mediach czy zgłoszeniami obywateli albo służb. Sprawy dotyczyły m.in.:

- zgłoszeń przypuszczalnego stosowania przemocy w rodzinie, zaniedbania, przemocy wobec dzieci,
- żądań podjęcia interwencji w powyższych sprawach, lub podniesienia skuteczności już podejmowanych działań,
- braku lub niedostatecznego zaangażowania odpowiedzialnych służb w udzielanie pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy czy zaniedbania,
- informacji o zasądzonych w wyrokach sądowych wydanych w związku z przemocą domową środkach karnych polegających na zakazie zbliżania się sprawcy do ofiary, kontaktowania się z nią czy nakazie opuszczenia mieszkania,
- sposobu realizacji procedury „Niebieskie Karty”, zasadności jej wszczęcia, kontynuowania.

Prowadzono **ok. 20** postępowań wyjaśniających i monitorujących polegających na dokonaniu szczegółowej analizy sytuacji osób i rodzin w oparciu o wyjaśnienia jednostek i dokumentację, w tym rozstrzygnięto **2** skargi (uznane za bezzasadne).

W 2021 r. przeprowadzono **3** kontrole w zakresie realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie i interwencją kryzysową. Celem tych kontroli było podniesienie jakości usług realizowanych na rzecz klientów przez kontrolowane jednostki. Ocenie poddano nie tylko sposób wykonywania przez gminy oraz powiaty zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i jej aktów wykonawczych, ale także jakość i skuteczność tych działań. W przypadku Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gorzowie Wielkopolskim badane były wszystkie sfery organizacji i funkcjonowania jednostki w realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W wyniku przeprowadzonych postępowań kontrolnych wydawano stosowne zalecenia.

- Gminnemu Ośrodkowi Pomocy polecono:
 - zwoływanie posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego nie rzadziej niż raz na trzy miesiące,
 - uregulowanie kwestii zatrudnienia pracowników socjalnych.

- Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie zalecono:
 - realizowanie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
 - podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników poprzez cykliczny udział w szkoleniach merytorycznych.
- Specjalistycznemu Ośrodkowi Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie polecono m.in.:
 - dostosowanie zakresu pomocy do sytuacji oraz potrzeb ofiar przemocy w rodzinie poprzez monitorowanie sytuacji osób przebywających w SOW przez pół roku po jego opuszczeniu,
 - dostosowanie zakresu pomocy do sytuacji oraz potrzeb ofiar przemocy w rodzinie poprzez zapewnianie kadrze zatrudnionej w Ośrodku poradnictwa w formie superwizji,

Działania związane z przeciwdziałaniem skutkom pandemii coronawirusa – instrukcje, wytyczne, bazy danych:

Od 2020 r. jednostki były szczegółowo informowane o konieczności zachowania bezpieczeństwa i reżimu sanitarnego oraz maksymalnego wykorzystywania alternatywnych form komunikacji, przy jednoczesnym zachowaniu szczególnej wrażliwości na zapewnienie ofiarom przemocy, zwłaszcza najmłodszym, niezbędnej pomocy i ochrony oraz monitorowania ich sytuacji.

- W styczniu 2021 r. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej zaktualizowało:
 - „Instrukcję dotyczącą sposobu organizacji prac: Zespołów Interdyscyplinarnych i Grup Roboczych, realizacji procedury „Niebieskie Karty” oraz pracowników socjalnych do pracy z rodzinami, które przejawiają problemy opiekuńczo-wychowawcze”;
 - „Instrukcję dotyczącą sposobu organizacji placówek zapewniających schronienie, w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2”.

Dokumenty te zostały przekazane do: ośrodków pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie, ośrodków interwencji kryzysowej, specjalistycznego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz domów samotnej matki. Materiały zostały opublikowane również na stronie internetowej: <https://www.lubuskie.uw.gov.pl>. Dzięki temu dostęp do Instrukcji był powszechny i każdy zainteresowany mógł wykorzystać go w swojej pracy.

- W marcu 2021 r. - do ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie - skierowany został apel Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie zapewnienia bezpieczeństwa i udzielania wsparcia dzieciom dotkniętym lub zagrożonym przemocą w rodzinie. To jednostki organizacyjne pomocy społecznej, w szczególności gminne mają największą odpowiedzialność za wspieranie dzieci. Zawarta w Apelu prośba dotyczyła zwrócenia szczególnej uwagi na ochronę dzieci przed przemocą wraz z monitorowaniem sytuacji dzieci w rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty”.

- Dokonano analizy sytuacji w województwie dot. ochrony i wsparcia dzieci dotkniętych lub zagrożonych przemocą w rodzinie - na podstawie przestanych informacji przez jops.

Jednostki dostrzegły konieczność zwiększenia czujności w związku z nietypową sytuacją psychospołeczną związaną z pandemią (wzrost napięć, konfliktów, bezradności, nasilenie uzależnień) i mają świadomość, że sytuacja dzieci w rodzinach, zwłaszcza tych „problemowych” może być trudna. Stąd deklaracja, że każdy niepokojący sygnał dot. zagrożenia bezpieczeństwa ze środowiska jest niezwłocznie sprawdzany. W przypadku potwierdzenia tych nieprawidłowości czy zagrożeń, rodzina jest diagnozowana i zostaje objęta monitoringiem oraz wsparciem (nie tylko za pośrednictwem zdalnych form komunikacji, ale także osobiście, z zachowaniem reżimu sanitarnego). Podkreślana jest ścisła, pogłębiona współpraca z placówkami oświatowymi np. wymiana informacji w sytuacji braku logowania się dzieci do nauki zdalnej, sprawdzanie na prośbę szkoły, czy dzieci mają zapewnione warunki do nauki, czy mają zaspokajane inne ważne potrzeby wynikające z ich wieku.

Pełna analiza wraz z „Dobrymi praktykami” dostępna jest na stronie:

https://bip.lubuskie.uw.gov.pl/polityka_spoeczna/Przeciwdzialanie_przemocy_w_rodzinie

- Aktualizacja baz danych poradnictwa specjalistycznego świadczonego przy użyciu zdalnych środków komunikacji dla osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz przekazanie ich instytucjom zaangażowanym w udzielanie pomocy.

Program Ostonowy „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”:

- Przeanalizowano i zaopiniowano **19** projektów jednostek organizacyjnych pomocy społecznej nadesłanych w ramach Programu Ostonowego Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej;
 - **10 projektów** zakwalifikowano do dalszego procedowania w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej (8 ofert nie spełniło wymogów formalnych, a 1 oferta nie otrzymała wymaganej liczby punktów w ocenie merytorycznej).
Dotację otrzymało **5** samorządów: Santok, Czerwieńsk, Sulęcín, Zbąszynek i Miasto Gorzów Wlkp.:
1. **Gmina Santok** na projekt pt. „**Dom i rodzina miejscem bezpiecznym**”. Działania w ramach projektu: Konkurs plastyczny, spotkania edukacyjne dla rodziców, spotkania warsztatowe dla dzieci i młodzieży, opracowanie i nagranie audiobooka tematycznego i jego rozpropagowanie.
 2. **Gmina Sulęcín** na projekt pt. „**Parasol dziecka**”. Działania w ramach projektu: m.in. zajęcia profilaktyczne i edukacyjne dla dzieci i młodzieży w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Szkoła Umiejętności Wychowawczych.
 3. **Gmina Czerwieńsk** na projekt pt. „**Jesteś dla nas ważna/y! Pomoc w przemocy**”. Działania w ramach projektu: poradnictwo prawne, psychologiczne i socjalne w formie Mobilnego Punktu Konsultacyjnego, utworzenie grup wsparcia, w tym dla dzieci i młodzieży.

4. **Gmina Zbąszynek** na projekt „**Razem przeciw przemocy**”. Działania w ramach projektu, m.in.: konkurs dla uczniów szkół pt. "Razem przeciw przemocy", poszerzenie działalności Punktu Poradnictwa Specjalistycznego, warsztaty dla rodziców "Szkoła dla rodziców i wychowawców", rozwój zajęć pozaszkolnych.
5. **Miasto Gorzów Wielkopolski** na projekt „**Dom bez strachu**”. Działania w ramach projektu, m.in.: wydanie poradnika dla przedstawicieli oświaty, przygotowanie spotu dla dzieci, opracowanie leksykonu dla uczniów starszych klas SP, przeprowadzenie e-quizu wiedzy, konkurs plastyczny dla klas IV-VI SP, utworzenie "punktów zaufania" dla uczniów, sesja dla przedstawicieli oświaty z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

2. Formy pomocy udzielanej przez gminy i powiaty osobom dotkniętym przemocą w rodzinie i liczba korzystających z tej pomocy (na podstawie sprawozdań z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie)

W 2021 r. **utworzono 2 nowe placówki** wspierające i udzielające pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie: 1 punkt konsultacyjny (w Rzepinie) oraz 1 dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (w Zielonej Górze).

- **Punkty konsultacyjne.**
Na terenie województwa funkcjonują 24 punkty konsultacyjne, z usług których skorzystało 608 osób. W porównaniu z 2020 r. nastąpił niewielki wzrost osób korzystających z punktów - o ok. 4,11% (tj. o 25 osób).
- **Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie.**
Na terenie województwa funkcjonuje 1 specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. Oferuje 22 miejsca. W 2021 r. ze wsparcia placówki skorzystały 33 osoby, w tym 15 kobiet, 1 mężczyzna i 17 dzieci. W porównaniu z danymi z 2020 r. z całodobowego wsparcia w placówce skorzystało ok. 24,24% więcej osób (8 osób).
- **Dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.**
Na terenie województwa funkcjonują 2 domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (Zielona Góra, Żary m.) Oferują one 50 miejsc. Ze wsparcia placówek skorzystało 50 osób, w tym 21 kobiet, 0 mężczyzn i 29 dzieci. W porównaniu z danymi za 2020 r. liczba osób korzystających z tej formy wsparcia spadła o 8 osób (mniej o 1 kobietę, 1 mężczyznę i 6 dzieci).
- **Ośrodki interwencji kryzysowej.**
Na terenie województwa funkcjonuje 6 ośrodków interwencji kryzysowej. Oferują one 49 miejsc całodobowych. Funkcjonuje także 1 punkt interwencji kryzysowej (bez miejsc całodobowych - Żary m.).
W 2021 r. z miejsc całodobowych w ośrodkach interwencji kryzysowej skorzystało 71 osób dotkniętych przemocą w rodzinie, tj. 34 kobiety, 1 mężczyzna i 41 dzieci. W porównaniu z danymi 2020 r. liczba osób korzystających nieznacznie spadła - o ok. 5,33% (tj. 4 osoby). Z pomocy punktu interwencji kryzysowej skorzystało 22 osób, w tym 18 kobiet, 2 mężczyzn i 2 dzieci.

- **Poradnictwo specjalistyczne.**
W 2021 r. pomocą w formie poradnictwa specjalistycznego objęto 3 905 osób (wzrost o 29,1%, tj. o 882 osoby). Wzrost obserwowany jest w poradnictwie zawodowym i rodzinnym.
 Liczba osób, które skorzystały z poradnictwa:
 - socjalnego 1.901 osób (w 2020 r. było – 2.789 osób),
 - psychologicznego 1.203 osób (w 2020 r. było – 1.501 osób),
 - prawnego 627 osób (w 2020 r. było – 1.227 osób),
 - zawodowego i rodzinnego 832 osób (w 2020 r. było – 1.067 osób),
 - medycznego 101 osób (w 2020 r. było - 140 osób)
 - pedagogicznego 437 osób (w 2020 r. - brak danych).
 - **Telefony zaufania.**
W 2021 r. działało 25 lokalnych telefonów zaufania dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z tego 5 całodobowych. W ciągu roku odbyto 731 rozmowy telefoniczne. W porównaniu z danymi z 2021 r. liczba funkcjonujących telefonów zmniejszyła się o 1. Nastąpił wzrost liczby rozmów o ok. 23,12% (tj. o 169 rozmów).
 - **Uruchomienie procedury interwencyjnego odebrania dzieci z rodziny.**
W 2021 r. odebrano z rodziny - w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie - 59 dzieci, tj. 30 chłopców i 29 dziewczynek. W rodzinie zastępczej umieszczono 22 dzieci, a w placówkach opiekuńczo wychowawczych 20 dzieci. Natomiast 16 dzieci umieszczono u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny. W porównaniu z danymi z 2021 r. liczba dzieci odebranych z rodziny wzrosła o 66,1% (w 2020 r. było 39 dzieci).
 - **Gminny/powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie**
 W 2021 roku - aktualny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie posiadały: gminy – 82, powiaty – 11. Jeden powiat nie uchwalił Programu. Samorząd województwa posiada uchwalony wojewódzki program przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 3. Działalność zespołów interdyscyplinarnych oraz realizacja procedury Niebieskie Karty” (na podstawie Sprawozdania jednorazowego Infor_przemoc2022 oraz sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2021 r.)**
- Zespoły Interdyscyplinarne utworzone zostały we wszystkich gminach. **100%** gmin posiada w składzie zespołu interdyscyplinarnego przedstawicieli **pomocy społecznej, Policji oraz gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.**
 - W 69% gmin (57) zespoły funkcjonują **w pełnym składzie**, w który wchodzi przedstawiciele służb i instytucji wskazanych w przepisach prawa;

- **O odbyło się 444 posiedzeń Zespołów Interdyscyplinarnych** (o 46 mniej niż w roku ubiegłym, spadek o 9,39%). W 18 gminach odbyły się mniej niż 4 posiedzenia ZI.
- Utworzono **2.175** grup roboczych, które odbyły **5.579** posiedzeń. Pomocą grup objęto **2.314** rodzin tj. 6 269 osób, w tym 3.609 osób doświadczyło przemocy w rodzinie (1.898 kobiet, 400 mężczyzn oraz 1.311 dzieci). Liczba posiedzeń wzrosła o ok. 4,5 % w porównaniu z 2020 r. (o 98 posiedzenia).
- Uprawnieni przedstawiciele lubuskich służb i instytucji założyli w 2021 r. łącznie **1.983** „Niebieskie Karty” – A. Utrzymuje się zatem - obserwowana od 2018 r. - tendencja spadkowa w liczbie wszczynanej procedury „Niebieskie Karty” (w 2018 r. założono ogółem **2.478** NK – A; w 2019 r. – **2.329** NK – A, w 2020 r. – **2.243**).
- Tradycyjnie, najczęściej procedurę wszczynali funkcjonariusze Policji (1.441 NK-A, czyli blisko ok. 73% ogółu NK), na drugim miejscu plasuje się pomoc społeczna: 432 NK – A (czyli ok. 22%), przedstawiciele lubuskiej oświaty założyli 87 NK (ponad 4%), gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych – 21 NK (ok. 1%), natomiast ochrony zdrowia – 2 NK (0,1%).

Taki rozkład NK – A, pod względem proporcji i częstotliwości wszczynania procedury przez przedstawicieli uprawnionych służb i instytucji utrzymuje się od lat.

- W **17** gminach (ok. 20%) **wszystkie** Niebieskie Karty – A zostały założone przez Policję. W **21** gminach (25%) pracownicy pomocy społecznej nie wszczęli ani jednej procedury „Niebieskie Karty”.
- W **287** rodzinach służby zarejestrowały **ponowne wystąpienie przemocy**, co skutkowało założeniem kolejnej - w tych rodzinach - „NK – A”, co oznacza spadek w odniesieniu do lat wcześniejszych (w 2018 r. – 374 rodziny, w 2019 r. – 416 rodzin, a w 2020 r. – 348 rodzin).
- W **382** rodzinach wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” ze względu na podejrzenie, że ofiarami przemocy mogą być dzieci. W 2019 r. takich rodzin było 369, w 2020 r. - 358. **Wzrasta identyfikacja dzieci jako ofiar przemocy w rodzinie, przy ogólnym spadku liczby założonych „Niebieskich Kart”.**
- W 2021 r. wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w **391** rodzinach, w których podejrzewano, że ofiarami przemocy mogą być osoby w wieku powyżej 60 roku życia. W 2019 r. takich rodzin odnotowano 417, a w 2020 r. było ich 467. **Po wzroście w 2020 r. – w ostatnim czasie – obserwowany jest spadek identyfikacji seniorów jako osób doświadczających przemocy w rodzinie.**
- Liczba założonych w 2021 r. „Niebieskich Kart-C” i „Niebieskich Kart-D” również się **zmniejszyła** – w odniesieniu do roku 2020. W 2021 r. w ramach działań zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych wypełniono **1.130** NK – C w odniesieniu do osób, co do których istnieje podejrzenie, że są ofiarami przemocy (w 2020 r. wypełniono ich **1.522**) oraz **907** NK – D w odniesieniu do osób, co do których istniało podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie (w 2020 r. wypełniono ich **986**).
- Zespoły interdyscyplinarne wskazały łączną liczbę **1.200** osób, stosujących przemoc w rodzinie, które w wyniku podjętych działań nie powróciły do takich zachowań. **Uwidacznia się nieznaczny wzrost liczby osób ponownie stosujących przemoc, w odniesieniu danych z poprzednich lat (2019 r.- 1.186 osób, w 2020 r. -1.150).**

- Zespoły interdyscyplinarne realizowały procedurę w zróżnicowanym czasie – średnio od 3 – 6 miesięcy do 8 –10 miesięcy. W jednostkowych przypadkach procedurę realizowano dłużej: średnio 12 – 14 miesięcy.
- **1.676** „Niebieskich Kart – A” przekazano terminowo, w ciągu 7 dni do Przewodniczących Zespołów Interdyscyplinarnych, co stanowi **84,5%** wszystkich założonych „Niebieskich Kart – A”.
- **67** „Niebieskich Kart - A” (czyli ponad 3%) zostało przez przewodniczących zespołów przekazanych wg właściwości do innej gmin.
- Zespoły interdyscyplinarne podejmowały szereg działań mających na celu rozwiązanie problemu przemocy w rodzinach objętych procedurą.
Do najczęstszych można zaliczyć:
 - poradnictwo i wsparcie specjalistyczne (informowanie o możliwościach, kierowanie, świadczenie),
 - diagnozowanie i monitorowanie środowisk dotkniętych przemocą,
 - powiadamianie Prokuratury o możliwości popełnienia przestępstwa,
 - kierowanie wniosków do gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
 - opracowanie i realizacja planów pomocy,
 - nawiązywanie współpracy z placówkami oświaty, monitorowanie sytuacji dzieci
 - motywowanie sprawców przemocy do podjęcia leczenia, terapii.

Tabela 1

Działania w ramach procedury „Niebieskiej Karty” w latach 2019-2021

	2019	2020	2021
Ilość rodzin, które objęto działaniami w ramach procedury Niebieskiej Karty	2.685	2.397	2.314
Ilość osób, które objęto działaniami w ramach procedury Niebieskiej Karty	7.201	6.719	6.269
Ilość grup roboczych	2.245	2.077	2.175
Ilość założonych Niebieskich Kart-A	2.329	2.243	1.983
Ilość rodzin, w których ponownie wystąpiła przemoc	416	348	287
NK, w których domniemanymi ofiarami przemocy były dzieci	369	358	382
NK, w których domniemanymi ofiarami przemocy były osoby powyżej 60 r.ż.	417	467	391
Ilość dzieci odebranych z rodziny – w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie	41	39	59
Liczba Niebieskich Kart -C	1.696	1.522	1.130
Liczba Niebieskich Kart -D	1.150	986	907
Liczba rodzin, które nie powróciły do zachowań przemocowych	1.186	1.150	1.200

4. Realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych i psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie – zadanie finansowane poprzez budżet Wojewody (ze środków z rezerwy celowej w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie).

Podobnie jak w roku 2020, wszystkie lubuskie powiaty otrzymały – zgodnie ze złożonym zapotrzebowaniem – środki na realizację zadania. W 2021 r. tylko 1 powiat nie realizował programu (w 2020 r. 5 powiatów).

W 17 edycjach programów uczestniczyły 223 osoby, tj. 12 kobiet i 211 mężczyzn. Program ukończyło 146 osób, tj. 6 kobiet i 140 mężczyzn. 22 mężczyzn po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego powróciło do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie. W porównaniu z danymi z 2020 r. wzrosła liczba osób korzystających z programów o ok. 12,1% (27 osób więcej).

Zrealizowano 12 programów psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie (w czterech powiatach). W Programach uczestniczyły 104 osoby. Tylko 34 osoby ukończyły program. Po ukończeniu programu psychologiczno-terapeutycznego 14 osób powróciło do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie. W porównaniu z rokiem ubiegłym nastąpił znaczny wzrost realizowanych programów – o 9 i dwukrotnie większa liczba osób wzięła udział w programach, podobna ilość uczestników ukończyła program.

5. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Zielonej Górze – realizacja Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

- W ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Samorząd Województwa Lubuskiego otrzymał, jak co roku, środki na dofinansowanie zadania własnego, polegającego na zorganizowaniu szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie (art. 6 ust. 6 pkt. 4 cyt. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie).

W roku 2021 realizatorem szkoleń byli Centrum Profilaktyki i Reeducacji Atelier z siedzibą w Krakowie (4 szkolenia) oraz Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej Ośrodek Regionalny w Zielonej Górze (1 szkolenie).

Centrum Profilaktyki i Reeducacji Atelier przeprowadziło szkolenia dla przedstawicieli służb i instytucji działających w tym obszarze: jednostki organizacyjne pomocy społecznej, organy ścigania i sprawiedliwości, ochrony zdrowia, oświaty, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych i in. Objęły one szeroko rozumianą problematykę zjawiska przemocy w rodzinie:

- szkolenie pn. „Zjawisko przemocy w rodzinie oraz sytuacja psychologiczna osób doświadczających tej przemocy, zachowania osób stosujących przemoc w rodzinie i możliwość pomocy”,
- szkolenie pn. „Etap pracy z osobami doświadczającymi przemocy i stosującymi przemoc w rodzinie”,
- szkolenie pn. „Prawne aspekty przeciwdziałania przemocy”,
- szkolenie pn. „Przemoc wobec dziecka”.

Ze względu na szerokie zainteresowanie szkoleniem z obszaru zagadnień przemocy wobec dziecka zdecydowano o powtórzeniu szkolenia pn. „Przemoc wobec dziecka”.

Wykonawcą szkolenia była Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej.

W szkoleniach uczestniczyło łącznie 88 osób, które pozytywnie zaopiniowały jakość szkoleń, kompetencje wykładowców, a zdobytą wiedzę ocenili jako wysoko przydatną w dalszej karierze zawodowej.

Część II

Informacja o działaniach lubuskich służb i instytucji w zakresie przeciwdziałania, ścigania i karania przemocy w rodzinie

1. Lubuska Policja – stosowanie procedury „Niebieskie Karty” oraz działania prewencyjne

Interwencje w rodzinie:

- W roku 2021 funkcjonariusze Policji woj. lubuskiego wypełnili 1.387 formularzy „Niebieska Karta – A”, co w stosunku do 2020 r. stanowi spadek o 18% (1.687 NK).
- W skali województwa, na 10 tys. mieszkańców w 2020 r. sporządzono 14 „Niebieskich Kart”. W porównaniu do roku 2020 r. wskaźnik ten zmniejszył się o 3.
- Spośród wszystkich wypełnionych przez Policję formularzy „Niebieska Karta – A” w 2020 r.:
 - zdecydowana większość (1.249 – 90%) była sporządzona po raz pierwszy w danej rodzinie (w 2020 r. było to 87%),
 - 10% formularzy dotyczyło kolejnych przypadków przemocy w rodzinie, w trakcie już realizowanej procedury.
- 66% (916) formularzy „Niebieska Karta – A” policjanci wypełnili w miastach, natomiast 34% (471) – na wsiach.
- **6 dzieci** zostało umieszczone u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej; w 2020 r. był tylko 1 taki przypadek.
- **1** osobę umieszczono w domu dla samotnych matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, **6** osób zostało umieszczonych w szpitalu, **7** osobom udzielono pomocy medycznej, **237** osobom udzielono innego rodzaju pomocy.
- wszczęto **1.064** postępowania przygotowawcze z art. 207 k.k., zakończono – **1.126**, zaś stwierdzono **583** przestępstwa z art. 207 k.k. W porównaniu z 2020 r. liczba postępowań wszczętych zmniejszyła się – o 6%, a zakończonych – spadła o 12%. Zmniejszeniu o 10% uległa także ilość przestępstw stwierdzonych.

Charakterystyka przemocy w rodzinie:

- zanotowano najwięcej przypadków przemocy psychicznej – **1.628** (44,5%),
- w dalszej kolejności: fizycznej – **1.230** (34%),
- **745** (20%) innego rodzaju zachowań (w tym: niszczenie / uszkodzenie mienia, zabór / przywłaszczenie mienia, groźba karalna / znieważenie, zmuszanie do picia alkoholu, zażywania środków odurzających lub inne działania),
- Najmniej ujawniono przypadków przemocy ekonomicznej – **30** (0,8%) i seksualnej – **27** (0,7%).

Charakterystyka ofiar przemocy w rodzinie:

- W 2021 roku zanotowano **1.616 osób**, co, do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, o 22% mniej niż w roku 2020 (2 061), z czego:
 - zdecydowaną większość spośród osób pokrzywdzonych przemocą stanowią **kobiety – 73% (1.180)**,

- pokrzywdzonych zostało **383 małoletnich**, co stanowi **18,6%** w stosunku do ogółu pokrzywdzonych,
- Spośród **268 małoletnich** pokrzywdzonych przemocą w rodzinie, **57% - 153** osoby stanowili chłopcy, natomiast dziewczęta – **43% (115 osób)**,
- **mężczyźni** w grupie pokrzywdzonych stanowią **10,4% (168)**.
- **Wiek osób pokrzywdzonych:**
 - Wśród pełnoletnich osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie większość to osoby od 19 do 65 roku życia – **1.198 osób (89%)**,
 - Osoby starsze, pow. 66 roku życia stanowią **11%, (150 osób)**,
 - Osoby starsze pokrzywdzone przemocą w 2020 r. to w większości kobiety – **129 osób (86% ogółu pokrzywdzonych powyżej 66 roku życia)**, mężczyźni stanowią **14%** pokrzywdzonych powyżej 66 lat, tj. **21 osób**.

Charakterystyka sprawców przemocy w rodzinie:

- W 2021 r. zanotowano **1.400 osób**, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie – o 18% mniej niż w roku 2020 (1 700 osób).
- **Płeć sprawców:**
 - wśród sprawców największą grupę stanowili mężczyźni – **91% (1.275 osób)**,
 - kobiety stosowały przemoc w **8,4%** przypadków (**117 osób**),
 - w **8** przypadkach (**0,6%**) osobami stosującymi przemoc były osoby nieletnie (6 chłopców i 2 dziewczynki).
- **Trzeźwość sprawców:**

W blisko połowie przypadków (46% - 644 osoby), osoby stosujące przemoc w rodzinie były pod wpływem alkoholu, z czego: zdecydowaną większość – 95% (615) stanowili mężczyźni, 5% (29) kobiety. Żaden nieletni nie był pod wpływem alkoholu.
- **Postępowanie Policji ze sprawcami podczas interwencji:**
 - **44% (620)** osób odizolowano od ofiar – odsetek ten pozostał na poziomie podobnym jak w 2020 roku,
 - **32% z nich (198 osoby)** zostało przewiezionych do wytrzeźwienia - izb wytrzeźwień i policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych do wytrzeźwienia,
 - **68% (422 osoby)** sprawców zostało zatrzymanych przez Policję, w tym **200** osób zostało zatrzymanych prewencyjnie na podst. Art. 15a ustawy o Policji,
 - Z uwagi na nowe uprawnienia realizowane w trybie przepisów ustawy z dnia 1964 r. Kodeks Postępowania Cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.), policjanci od 30 listopada 2020 r. do 31 grudnia 2021 r. wydali **68** nakazów natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazów zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, **5** nakazów natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia wobec sprawcy przemocy w rodzinie oraz **3** zakazy natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazów zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia przez sprawcę przemocy w rodzinie (na podstawie art. 15aa ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji).

Profilaktyczne przedsięwzięcia lubuskiej Policji realizowane w 2021 r.:

- **Prowadzenie zakładki internetowej** „E-porady. Lubuska Policja informuje!” – zakładka Przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wydział Prewencji KWP w Gorzowie Wlkp. przygotował na stronie internetowej Policji Lubuskiej (<https://lubuska.policja.gov.pl/go/wolnytekst/33869,E-Porady.html>) zakładkę, w której opracowano specjalny blok tematyczny: Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Można tam znaleźć m.in. krótkie filmy informacyjno – edukacyjne MPiPS, publikację RPO pt. „Osobisty plan awaryjny” skierowany do osób pokrzywdzonych przemocą, w czasie trwania pandemii, wzór bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego dla osoby pokrzywdzonej przemocą, czy Informator pt. „STOP przemocy w rodzinie”;
- **Szkolenia dla funkcjonariuszy Policji:**
 - 55 szkoleń, w których uczestniczyło 1.185 funkcjonariuszy Policji tematyka szkolenia obejmowała zapisy ustawy antyprzemocowej, szczególnie wydawania nakazów opuszczenia mieszkania lub/i zakazów zbliżania się do mieszkania sprawcom przemocy w rodzinie, obowiązkowe wypełnianie Kwestionariuszy szacowania ryzyka życia lub zdrowia, część A dla dorosłych, część A dla dzieci oraz dokumentację niezbędną do prawidłowego wykonania czynności na miejscu interwencji lub podczas zawiadomień o przemocy w jednostce Policji.

2. Ściganie przestępstw stosowania wobec rodziny przemocy w rodzinie – działania Prokuratur Okręgowych w Gorzowie Wielkopolskim i w Zielonej Górze

Prokuratura Okręgowa w Gorzowie Wlkp.

- W 2021 r. prokuratury okręgu gorzowskiego wszczęły liczbę ogólną – **452** spraw dotyczących przestępstw związanych ze stosowaniem przemocy w rodzinie (m.in. znęcanie się, spowodowanie uszczerbku na zdrowiu, groźby karalne, zmuszanie do określonego zachowania, wykorzystywanie seksualne).
- Liczba podejrzanych – **294**, natomiast oskarżonych – **240**.
- 34 sprawców przemocy w rodzinie izolowano poprzez zastosowanie tymczasowego aresztowania, zaś wobec 211 osób prokuratorzy zastosowali środki zapobiegawcze połączone z zakazem kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą czy nakazem opuszczenia zajmowanego wspólnie lokalu, w 5 przypadkach zawnioskowano o przedłużenie ww. nakazu.
- Nie było przypadków, w których prokurator kierując wnioskiem o skazanie bez rozprawy, wnosił o orzeczenie obowiązków w przedmiocie nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym czy uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych.
- W ramach przedsięwzięć związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, prokuratorzy wszystkich jednostek terenowych uczestniczyli w pracach zespołów interdyscyplinarnych, konferencjach tematycznych, prowadzili też szkolenia nt. aspektów prawnych w przeciwdziałaniu przemocy.

Prokuratura Okręgowa w Zielonej Górze.

- W 2021 r. do prokuratur okręgu zielonogórskiego wpłynęły łącznie **1.371** spraw związanych z przemocą domową.
- **571** osób było podejrzanych o popełnienie wobec członka rodziny przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie.
- Działania prokuratorów:
 - skierowano łącznie **95** wniosków do sądów o zastosowanie wobec sprawców najsurowszego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania;
 - wobec **336** osób zastosowano nieizolacyjne środki zapobiegawcze, tj. dozór Policji z jednoczesnym zobowiązaniem do powstrzymania się od kontaktu z pokrzywdzonymi czy nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym.
- Oprócz podstawowej działalności oskarżycielskiej dotyczącej przestępstw z użyciem przemocy w rodzinie prokuratorzy realizowali w 2021 r. szereg własnych działań o charakterze profilaktycznym i organizacyjnym przy współpracy z instytucjami państwowymi, samorządowymi i społecznymi. Między innymi:
 - włączali się w prace zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, włączali się w realizację programów ochrony ofiar przemocy i prowadzili inne działania, w tym – szkolenia, konsultacje prawne,
 - upubliczniali w prokuraturach informatory, poradniki, broszury dot. miejsc i możliwości uzyskania poradnictwa oraz wsparcia przez osoby dotknięte przemocą,
 - włączali się w działania realizowane w ramach „Tygodnia Pomocy osobom Pokrzywdzonym przestępstwem”,
 - Na stronie internetowej Prokuratury Okręgowej w Zielonej Górze znajduje się zakładka dotycząca osób pokrzywdzonych, m.in. poradnik dotyczący przemocy domowej.

3. Orzeczenia sądów w sprawach przestępstw związanych ze stosowaniem przemocy domowej

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp.

- W 2021 roku w okręgu gorzowskim za stosowanie przemocy w rodzinie – za czyn z art. 207 kodeksu karnego skazanych zostało łącznie **170** osób.
- Wobec **146** osób orzeczono karę **pozbawienia wolności**, z czego:
 - w 62% przypadków (**91** osób) zastosowano instytucję warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności,
 - w pozostałych **55** przypadkach zasądzono karę bezwzględnego pozbawienia wolności.

Środki karne, obowiązki, orzeczone przy warunkowym zawieszeniu kary:

- wobec **33** osób – dot. obowiązku leczenia odwykowego od alkoholu i środków odurzających oraz leczenia rehabilitacyjnego (art. 72§1 pkt. 6 k.k.),
- wobec **6** osób – dot. uczestnictwa w programach korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy (art. 72§1 pkt. 6b k.k.),
- wobec **11** osób – dot. powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym w określony sposób powstrzymywania się od zbliżania się do pokrzywdzonego (art. 72§1 pkt. 7a k.k.),

- wobec **6** osób – dot. opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym
- wobec **27** osób – zakaz zbliżania się do określonych osób oraz zakaz kontaktowania się z określonymi osobami (art. 39 pkt. 2b k.k.),

Na obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim były podejmowane, podobnie jak we wcześniejszych latach, działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez m.in. udział kuratorów w pracach zespołów interdyscyplinarnych i w grupach roboczych. Pokrzywdzony już na etapie postępowania sądowego jest pouczone o swoich prawach tj. w zawiadomieniu o terminie rozprawy jest informowany m.in., że:

- może składać wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu,
- przysługuje mu prawo do bezpłatnej pomocy tłumacza, przy przesłuchaniu lub zapoznaniu z treścią dowodu, jeżeli pokrzywdzony nie mówi po polsku,
- przysługuje mu prawo do złożenia wniosku o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie wyrządzonej krzywdzie,
- adres miejsca zamieszkania i adres pracy pokrzywdzonego nie są ujawniane w aktach sprawy,
- w razie zagrożenia dla życia lub zdrowia pokrzywdzonego lub jego najbliższych, mogą oni otrzymać ochronę Policji na czas czynności procesowej, a jeżeli stopień zagrożenia jest wysoki, mogą oni otrzymać ochronę osobistą lub pomoc w zakresie zmiany miejsca pobytu,
- pokrzywdzeni i jego najbliżsi mogą otrzymać pomoc medyczną, psychologiczną, rehabilitacyjną, prawną oraz materialną w Ośrodkach Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Prześstępstwem.

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze.

- W 2021 roku w okręgu zielonogórskim¹ za stosowanie przemocy w rodzinie – za czyn z art. 207 kodeksu karnego osądzono ponad **325** osób, natomiast skazanych zostało łącznie **296** osób.
- Wobec **220** osób orzeczono karę **pozbawienia wolności**, z czego:
 - Wobec **157** osób (w 63% przypadków) zastosowano instytucję warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, z czego **144** osoby zostały poddane pod dozór kuratora sądowego.
 - W pozostałych **95** przypadkach zasądzono karę bezwzględnej pozbawienia wolności.

W związku z karą orzeczoną z warunkowym zawieszeniem, sądy rejonowe wykonywały orzeczenia:

- wobec **29** osób – dot. obowiązku leczenia odwykowego od alkoholu i środków odurzających oraz leczenia rehabilitacyjnego (art. 72§1 pkt. 6 k.k.),
- wobec **2** osób – dot. obowiązku uczestnictwa w programach korekcyjno – edukacyjnych,
- wobec **34** osób – dot. uczestnictwa w terapii (art. 72§1 pkt. 6a k.k.),

¹ Opracowane na podstawie danych statystycznych za rok 2021 zamieszczonych na stronach internetowych Sądów Rejonowych w Zielonej Górze, Krośnie Odrzańskim, Wschowie, Świebodzinie, Nowej Soli i Żarach.

Sądy rejonowe nałożyły na skazanych środki następujące środki probacyjne:

- na **13** osoby – obowiązek leczenia odwykowego od alkoholu i środków odurzających oraz leczenia rehabilitacyjnego (art. 72§1 pkt. 6 k.k.),
- nie nałożono obowiązku uczestnictwa w programach korekcyjno – edukacyjnych.

Sądy rejonowe nałożyły na skazanych na podst. art. 39 pkt. 2b k.k. następujące środki karne:

- na **394** osoby – zakaz zbliżania się do określonych osób oraz zakaz kontaktowania się z określonymi osobami,
- na **30** osoby – nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym.

Na obszarze Sądu Okręgowego w Zielonej Górze w 2021 r. były podejmowane następujące działania:

- Zastępca Kuratora Okręgowego uczestniczył w szkoleniu „Działania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w czasie pandemii” zorganizowanym przez Biuro Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom MOPS w Zielonej Górze;
- Kurator Okręgowy oraz jego zastępcy uczestniczyli online w 13 Ogólnopolskiej Konferencji „Ostrożnie – dziecko! Profilaktyka krzywdzenia małych dzieci”, zorganizowanej przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę;
- Kurator Okręgowy i jego zastępcy uczestniczyli w Konferencji on-line „Więzi, które chronią. Prewencja i interwencja wobec przemocy” zorganizowanej przez Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Wrocławia i Stowarzyszenie Psychoedukacji i Terapii „Evolutio”;
- 127 kuratorów zawodowych uczestniczyło w szkoleniu z elementami superwizji „Pomoc osobom w kryzysie” oraz „Stres i obciążenie w pracy kuratorów, radzenie sobie ze stresem w sytuacji pandemii” zorganizowanym przez Kuratora Okręgowego;
- Kuratorzy zawodowi brali udział w różnych formach doskonalenia zawodowego obejmującego treści związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie;
- 20 kuratorów społecznych w ramach otwartej Akademii Kuratora Społecznego uczestniczyło w szkoleniu zorganizowanym przez Stowarzyszenie Kuratorów Sądowych Frontis;
- Kuratorzy sądowi uczestniczyli także w roku 2021 w zespołach interdyscyplinarnych - 71 kuratorów sądowych (121 posiedzeń zespołów), 78 kuratorów w 206 grupach roboczych, działających w miastach i gminach na podstawie przepisów przedmiotowej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- Z okazji Tygodnia Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Prześstępstwem w dniach 22-28 lutego 2021 r. Sąd Okręgowy w Zielonej Górze opublikował na stronie internetowej informację z danymi dotyczącymi miejsca dyżurów i kontaktów telefonicznych asystentów sędziów i kuratorów sądowych. Informacje te również wraz z plakatami i ulotkami zostały umieszczone na tablicach informacyjnych w budynkach Sądu Okręgowego;
- Na stronie internetowej Sądu w zakładce „Przemoc w rodzinie” oraz „Pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem” zaktualizowano informacje o bazach teleadresowych instytucji i podmiotów świadczących pomoc i wsparcie rodzinom

dotkniętym problemem przemocy w rodzinie, liście adresów wraz z danymi kontaktowymi oraz wykazami dyżurów specjalistów i in.;

- Na stronie internetowej Sądu Okręgowego utworzono zakładkę „Nieodpłatna Pomoc Prawna i Nieodpłatne Poradnictwo Obywatelskie”, w której umieszczono informacje dot. uzyskania nieodpłatnej pomocy wraz z Informatorem.

4. Lubuska oświata wobec przemocy w rodzinie – działalność Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim oraz lubuskich placówek oświatowych

- Z informacji uzyskanych od dyrektorów szkół i placówek, nad którymi nadzór pedagogiczny sprawuje Lubuski Kurator Oświaty wynika, że w roku 2021:
 - samodzielnie podjęto 925 działań interwencyjnych,
 - we współpracy z innymi podmiotami podjęto 2.632 działań interwencyjnych w tym: 493 we współpracy z ośrodkami pomocy społecznej, 148 z centrami pomocy rodzinie, 615 z kuratorami sądowym, 233 z poradniami psychologiczno – pedagogicznymi, 218 z Policją oraz 615 z kuratorami sądowymi.
 - zainicjowano samodzielnie 68 procedur „Niebieskiej Karty” oraz 426 we współpracy z innymi podmiotami, w tym: 198 z ośrodkami pomocy społecznej, 66 z centrami pomocy rodzinie, 113 z kuratorem sądowym, 22 z poradnią psychologiczno-pedagogiczną i 27 z Policją .
- W ramach upowszechnienia wiedzy na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szkołach i placówkach przeprowadzono 502 szkolenia i spotkania kadry pedagogicznej. Ponadto przeprowadzono 231 spotkań i warsztatów dla nauczycieli we współpracy z innymi podmiotami takimi jak: OPS – 198 spotkań, CPR – 66, kurator sądowy – 113, poradnia psychologiczno - pedagogiczna – 22 i 27 z Policją. W działalność związaną z podniesieniem wiedzy kadry pedagogicznej na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie zaangażowano również gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, Centrum Pozytywnej Edukacji, Centrum Edukacji i Profilaktyki Dialog, Stowarzyszenie Mediacji i Edukacji oraz ośrodki doskonalenia nauczycieli.
- Przeprowadzono również szkolenia i warsztaty dotyczące problematyki przemocy, w tym przemocy w rodzinie dla dzieci i młodzieży. Mimo prowadzenia edukacji za pomocą metod i technik kształcenia na odległość przez znaczną część roku, przeprowadzono 2.637 szkoleń, warsztatów i spotkań dla dzieci i młodzieży. Podjęto w tym zakresie współpracę z OPS (43 spotkania), CPR (35), kuratorem sądowym (17), poradnią psychologiczno – pedagogiczną (141), Policją (310).
- Działaniami objęto **rodziców** uczniów i wychowanków. Przeprowadzono 1073 spotkania dla rodziców. Inicjatywy realizowano samodzielnie (792) oraz we współpracy z innymi podmiotami, w tym 65 we współpracy z OPS, 19 z CPR, 60 z kuratorem sądowym, 47 we współpracy z poradnią psychologiczno – pedagogiczną, 137 z Policją.
- **Przykłady „dobrych praktyk”:**
 - obchody Międzynarodowego Dnia Praw Dziecka z UNICEF 2021, zajęcia edukacyjno-informacyjne dla uczniów klas I – VIII w Szkole Podstawowej w Starym Kurowie;
 - realizacja programu „Spójrz inaczej” promującego zdrowy styl życia, profilaktykę uzależnień, prawidłowe wzorce spędzania wolnego czasu w Szkole Podstawowej nr 2 w Nowogrodzie Bobrzańskim;

- udział w ogólnopolskiej kampanii „Postaw na rodzinę” - Szkoła Podstawowa nr 1 w Kostrzynie nad Odrą;
- udział w kampanii „19 dni przeciwko przemocy i krzywdzeniu dzieci i młodzieży” – Zespół Edukacyjny w Skwierzynie;
- organizacja konkursu „Razem przeciwko przemocy” – Szkoła Podstawowa w Zbąszynku;
- opracowanie kwestionariusza oceny ryzyka występowania przemocy w rodzinie wobec dziecka – Szkoła Podstawowa w Kunowicach;
- udział Szkoły Podstawowej nr 2 w Nowogrodzie Bobrzańskim w konkursie „Po pierwsze rodzina” zorganizowanym przez Fundację „Szczęśliwe dzieciństwo”;
- organizacja „Szkołnego Tygodnia Profilaktyki” we współpracy z Lubuskim Stowarzyszeniem Mediacji i Edukacji – Szkoła Podstawowa nr 4 w Międzyrzeczu;
- realizacja programu edukacyjnego „ARS – jak dbać o miłość” we współpracy z PPSSE w Zespole Szkół Gastronomicznych w Gorzowie Wielkopolskim.
- **Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim** w roku 2021 prowadziło następujące działania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie:
 - upowszechnienie informacji na temat konkursu pn. „List do taty”, organizowanego przez Komisję Rodziny i Polityki Senioralnej i Społecznej Senatu RP;
 - propagowanie konkursu, związanego z prawami dziecka w ramach obchodów Ogólnopolskiego Dnia Praw Dziecka, organizowanego przez Rzecznika Praw Dziecka;
 - realizacja programu „Szkoła promująca zdrowie” obejmującego między innymi działania dotyczące ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, programu rządowego Posiłek w szkole i w domu;
 - Lubuski Kurator Oświaty objął honorowym patronatem następujące inicjatywy:
 - 1) lokalną kampanię edukacyjno-informacyjną „Narkotyki? Nie daj się wkręcić”, przeprowadzoną przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze;
 - 2) realizację programu edukacyjnego pn. „Akademia Bezpiecznego Puchata” Grupa Aspex Sp. z o.o. Sp. K.;
 - 3) konferencję organizowaną przez Starostę Zielonogórskiego i Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Sulechowie pn. „Młodzieżowy ośrodek socjoterapii formą wsparcia dla dzieci i młodzieży”, której celem było doskonalenie wiedzy uczestników na temat działań ukierunkowanych na wspieranie rozwoju psychospołecznego i profilaktykę zaburzeń u dzieci i młodzieży;
 - 4) „Lubuski konkurs wiedzy o prawie” zorganizowany przez Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej CIVI SUM;
 - 5) konferencję metodyczną z warsztatami – „Działania edukacyjno-prewencyjne w kształtowaniu właściwych postaw społecznych mieszkańców województwa lubuskiego”, zorganizowaną przez Lubuskiego Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej.

Podsumowanie

Na terenie województwa lubuskiego w 2021 r., realizowano ustawowe działania dot. zwalczania i profilaktyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W tym zakresie jednostki organizacyjne pomocy społecznej współpracowały z innymi instytucjami celem udzielenia wsparcia osobom doświadczającym przemocy lub zagrożonym tym problemem. Prowadzony był monitoring środowisk szczególnie zagrożonych przemocą, zwłaszcza w rodzinach z dziećmi.

Prowadzone działania były skierowane: do ofiar przemocy w rodzinie (np. poradnictwo specjalistyczne), do sprawców przemocy (np. programy korekcyjno-edukacyjne, programy psychologiczno-terapeutyczne).

Pracownicy pomocy społecznej - w okresie pandemii – otrzymali zaktualizowane instrukcje niezbędne do pracy w środowisku, które pozwoliły na udzielanie pomocy przy zachowaniu zasad bezpieczeństwa.

W województwie lubuskim rozbudowano sieć placówek udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (utworzono punkt konsultacyjny oraz dom dla matek z dziećmi).

Zrealizowano większą ilość programów korekcyjno-edukacyjnych oraz psychologiczno-terapeutycznych. Zwiększono ilość grup terapeutycznych oraz grup wsparcia.

Spadła ilość wypełnionych formularzy NK- A. Zmniejszeniu uległa ilość rodzin, w których wszczęto procedurę NK. Natomiast zwiększyła się ilość posiedzeń grup roboczych. Może to świadczyć o intensywniejszej pracy ZI z poszczególnymi rodzinami. Wzrosła liczba dzieci odbieranych z rodzin w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie.

Wzrosła ilość osób korzystających z punktów konsultacyjnych oraz telefonów zaufania. Tendencja ta może świadczyć o częstszym poszukiwaniu wsparcia w formie zdalnej – z uwagi na pandemię COVID-19.

Sporządził:

Wydział Polityki Społecznej

L UW